Administracinė byla Nr. eA-365-520/2019
Teisminio proceso Nr. 3-61-3-00326-2017-4
Procesinio sprendimo kategorijos: 29.1.1; 29.3
(S)

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

N U T A R T I S
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2019 m. kovo 1 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Laimučio Alechnavičiaus, Artūro Drigoto (kolegijos pirmininkas) ir Dalios Višinskienės (pranešėja),

teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos R. S. apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. birželio 1 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjos R. S. skundą atsakovui Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai (tretieji suinteresuoti asmenys – uždaroji akcinė bendrovė „Verslo projektų centras“ ir Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos) dėl sprendimo panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

1. Pareiškėja R. S. (toliau – ir pareiškėja) kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą su skundu, prašydama panaikinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos (toliau – ir Ministerija) kanclerio 2016 m. gruodžio 12 d. potvarkį Nr. 4D-213 „Dėl projektų, kuriems neskiriama parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijų į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, sąrašo patvirtinimo“ (toliau – ir Potvarkis) ir įpareigoti atsakovą Ministeriją tenkinti paramos paraišką pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – ir Paraiška).

2. Pareiškėja paaiškino, kad Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos Kaimo plėtros ir žuvininkystės programų departamento Panevėžio paramos administravimo skyriui (toliau – ir Agentūra) 2015 m. birželio 19 d. pateikė Paraišką. Ministerijos kancleris 2015 m. gruodžio 9 d. potvarkiu Nr. 4D-162 (toliau – ir 2015 m. Potvarkis) pareiškėjos Paraišką atmetė. Nesutikdama su priimtu sprendimu, pareiškėja pateikė skundą Vilniaus apygardos administraciniam teismui, kuris 2016 m. spalio 10 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. I-6470-789/2016 (toliau – ir 2016 m. spalio 10 d. sprendimas) pareiškėjos skundą tenkino, panaikino 2015 m. Potvarkį ir įpareigojo Ministeriją iš naujo svarstyti Paraišką. Pareiškėja 2016 m. gruodžio 29 d. buvo informuota apie ginčijamą Potvarkį, kuriuo Paraiška vėl buvo atmesta. Potvarkyje nurodomi tie patys motyvai, kurie buvo nurodyti 2015 m. Potvarkyje, t. y. kad Paraiška neatitiko žemės ūkio

ministro 2015 m. balandžio 21 d. įsakymu Nr. 3D-302 patvirtintų Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ įgyvendinimo taisyklių, taikomų nuo 2015 metų (toliau – ir Įgyvendinimo taisyklės) 27 punkte, 16.1.2, 16.1.12, 16.2.4, 29.1 ir 29.2 papunkčiuose nurodytų reikalavimų.

3. Pareiškėjos teigimu, Potvarkis neatitinka Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir VAĮ) 3 ir 8 straipsnio reikalavimų. Potvarkyje nurodyti motyvai, susiję su Paraiškos neatitikimu žemės ūkio ministro 2014 m. liepos 28 d. įsakymu Nr. 3D-440 patvirtintomis Ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių (toliau – ir Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklės), yra nepagrįsti, kadangi prieštarauja VAĮ 8 straipsnio 1 daliai. Visi atsakovo nurodyti skaičiavimai ir jų pagrindu daromos išvados yra prognozinės, jie negali būti vertinami kaip objektyvūs duomenys, lemiantys paramos neskyrimą pareiškėjai. Pareiškėjos teigimu, neįmanoma prognozuoti ekonominių rodiklių 7 metams į priekį, kai ekonominius rodiklius žemės ūkyje lemia gamtinės sąlygos.

4. Pareiškėja teigė, kad abejotinas Ekonominių gyvybingumo taisyklių teisėtumas ir atitikimas įstatymų reikalavimams, taip pat bendriesiems teisės principams, kadangi jose numatytas individualių teisių ir pareigų atsiradimas siejamas su teorinio pobūdžio sąlygų ir pagrindų buvimu, o ne su objektyviais duomenimis. Šios taisyklės, pareiškėjos teigimu, yra rekomendacinio pobūdžio. Uždarosios akcinės bendrovės (toliau – ir UAB) „Valskaita“ išvada (komentaras) paneigia Potvarkyje pakartotus ankstesnio 2015 m. Potvarkio motyvus, susijusius su ekonominio gyvybingumo reikšmių nustatymu, nes jokiuose norminiuose aktuose, verslo apskaitos standartuose, reglamentuojančiuose neribotos civilinės atsakomybės ūkio subjektų buhalterinę apskaitą, nėra nustatyti skolų tiekėjams pagrįstumo (nepagrįstumo) kriterijai, juo labiau – prognoziniuose balansuose. Planuojamos investicijos yra pagrįstos, dėl savo parametrų ir galimybių leis mažinti sąnaudas.

5. Pareiškėja nesutiko su Potvarkio teiginiu, jog prognozuojamų kainų ir žieminių kviečių derlingumo pareiškėja neva nepagrindė dokumentais ir aktualiais duomenimis, kadangi, vadovaudamasi Ekonominio gyvybingumo taisyklių 13.3 punktu, atsižvelgė į savo bei aplinkinių ūkių rodiklius. Atsakovo teiginiai apie verslo plane prognozuojamas per dideles žemės ūkio produktų supirkimo kainas, žieminių kviečių derlingumą iš principo prieštarauja paramos gavimo tikslams ir teikiamiems prioritetams. Agentūros reikalavimas pateikti technologines darbų schemas buvo perteklinis, nes to nereikalavo paramos teikimą reglamentuojantys teisės aktai, ir beprasmis, nes tokios schemos realiai nepagrindžia investicijų būtinumo. Toks reikalavimas akivaizdžiai prieštarauja žemės ūkio ministro 2014 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. 3D-507 patvirtintų Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklių (toliau – ir Administravimo taisyklės) 17 punkte įtvirtintam draudimui iš pareiškėjo reikalauti pateikti perteklinę informaciją, kuri neturi įtakos tinkamumui gauti paramą.

6. Pareiškėja pripažino, kad neturi nuosavos technikos, tačiau dėl to negali būti atmesta Paraiška, nes vienas iš Paraiškos gauti paramą tikslų – įsigyti nuosavą techniką. Antra vertus, atsakyme į paklausimą pareiškėja pateikė technikos panaudos sutartį. Pareiškėja suplanavo reikalingiausias investicijas į techniką, kurią sunkiausia išsinuomoti reikiamu metu. Planuojamų investicijų techninius parametrus rinkosi derindama su nuomojamos technikos ir padargų parametrais ir atsižvelgdama į dirbamos žemės plotų didinimo perspektyvas, žemės struktūrą, dirbamų sklypų reljefą, todėl, pareiškėjos manymu, atsakovo darbuotojai negali žinoti geriau, kokios ir kokių parametrų technikos reikia pareiškėjos ūkyje. Agentūra reikalavo pateikti ne mažiau kaip trijų tiekėjų pasiūlymus ūkio darbų technikai įsigyti, tačiau projekto pateikimo metu Lietuvos Respublikoje nebuvo trijų tiekėjų, siūlančių reikiamą techniką, o pirkti techniką iš tiekėjų užsienio valstybėse būtų ekonomiškai rizikinga.

7. Pareiškėja nesutiko su Agentūros argumentais dėl samdomų darbuotojų ūkyje nebuvimo, kadangi žemės ūkio darbuose jai padėdavo šeimos nariai, 2016–2017 metais papildomai bus priimti du darbininkai. Paramos skyrimui negali turėti reikšmės argumentas dėl duomenų, kas turi teisę

vairuoti techniką, nepateikimo. Paraiška buvo vertinama formaliai ir buvo ieškoma priežasčių neskirti paramos. Be to, pačiame Potvarkyje išliko akivaizdžiai prieštaringų ir kitais teisės aktais nepagrįstų motyvų. Pareiškėjos nuomone, pateiktas projektas atitinka Įgyvendinimo taisyklių II skyriaus prioritetus, tikslines sritis ir kompleksinius tikslus.

8. Atsakovas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija atsiliepime į skundą prašė skundą atmesti.

9. Atsakovas paaiškino, kad pareiškėjos projektas netinkamas paramai gauti, nes neatitiko Įgyvendinimo taisyklėse nustatytų reikalavimų. Vadovaujantis Įgyvendinimo taisyklių 29.1 ir 29.2 punktais, traktoriaus, purkštuvo ir sėjamosios įsigijimo išlaidos pripažintos netinkamomis finansuoti, o vadovaujantis Įgyvendinimo taisyklių 30.1.8 punktu – projekte numatytos bendrosios išlaidos pripažintos netinkamomis finansuoti. Pareiškėja nepateikė komercinio pasiūlymo, nurodydama, kad daugiau įmonių, siūlančių panašaus galingumo vikšrinius traktorius, Lietuvoje nėra. Agentūra ir Ministerija išnagrinėjo visus pateiktus dokumentus ir įvertino pateiktos informacijos teisingumą, atsižvelgė į visas faktines aplinkybes bei teisinius argumentus. Potvarkyje nurodyti tikslūs ir aiškūs ekonominio gyvybingumo kriterijai, kurie neatitinka teisės aktų reikalavimų, pateikti konkretūs ekonominio gyvybingumo kriterijų skaičiavimai, nurodyti konkretūs duomenys, kuriais remiantis buvo priimtas sprendimas pareiškėjos projektui neskirti paramos.

10. Trečiasis suinteresuotas asmuo Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos atsiliepime į skundą prašė jį atmesti.

11. Agentūra paaiškino, kad pareiškėja, pateikdama Paraišką, patvirtino, jog yra susipažinusi su paramos lėšų teikimo tvarka ir taisyklėmis, taip pat sutiko, kad pareiškėjos tinkamumas gauti paramą bus vertinamas pagal jos pateiktus, atitinkamais dokumentais pagrįstus duomenis ir viešuosiuose registruose esančius duomenis. Agentūra pareiškėjai išsiuntė paklausimą, tačiau pareiškėja Paraiškoje pateiktų duomenų netikslino arba pateikė netinkamus duomenis, taip pat pakeitė patikslinti prašomus dokumentus, nepateikė jokių duomenų, pagrindžiančių derlingumą. Kadangi pagal verslo plane pateiktą informaciją skolos tiekėjams 1,6–2,8 kartų viršija numatytas kintamąsias sąnaudas projektui vykdyti, o gauti išankstiniai mokėjimai yra nepagrįsti jokiais duomenimis, pareiškėjos projektas yra netinkamas gauti paramą.

12. Siekiant detaliau įvertinti, ar finansinių ataskaitų reikšmės turi įtakos įgyvendinant verslo planą ir ekonominio gyvybingumo rodikliams, buvo atlikti skaičiavimai ir nustatyta, kad prognozuojamais 2018–2021 metais paskolų padengimo rodiklio reikšmė nesiekia 1,25 reikšmės, todėl projektas nėra tinkamas gauti paramą. Pareiškėjos atsakymuose buvo nustatyti prognoziniai neatitikimai dėl supirkimo kainų, Agentūra perskaičiavo žieminių kviečių kainą ir padarė išvadą, kad vidinės grąžos normos (toliau – ir VGN) reikšmė neatitiko reikalaujamos. Vertinant nenustatyta, kad planuojama įsigyti aukštų techninių charakteristikų technika yra būtina, realiai suplanuota ir pagrįsta, todėl traktoriaus, purkštuvo ir sėjamosios įsigijimo išlaidos pripažintos netinkamomis finansuoti paramos lėšomis.

13. Agentūra nurodė, kad ūkio gyvybingumas projekte neužtikrintas, neįrodytas ūkio pajėgumas įvykdyti projektui finansuoti prisiimamus paskolos grąžinimo įsipareigojimus, nepagrindžiamas investicijų atsipirkimas dėl projekto vidinės grąžos normos, nėra užtikrintas projekto įgyvendinimas ir savarankiškumas, taip pat nebūtų pagerinti bendri žemės ūkio valdos veiklos rezultatai ir nebūtų užtikrintas žemės ūkio valdos konkurencingumas. Pareiškėja visiškai nepagrįstai nurodo lankstų skolos apmokėjimą, kadangi tai nėra pagrįsta jokiais įrodymais, sudarytais su tiekėjais, pareiškėjos verslo plano prognozės nėra paremtos realiomis kainomis.

14. Agentūros teigimu, Potvarkis atitinka VAĮ keliamus reikalavimus, todėl yra teisėtas ir pagrįstas. Pareiškėja nepagrįstai teigia, kad negalima prognozuoti ekonominių rodiklių 7 metams į priekį, kadangi tai prieštarauja pačios paramos skyrimo idėjai. Agentūra, vertindama paraiškas, išskirtinai vadovaujasi programoms taikomų teisės aktų nuostatomis. Agentūra atkreipė dėmesį, kad pareiškėja negalėjo vadovautis savo ūkio rodikliais, kadangi javus pradėjo auginti tik nuo 2015 metų.

II.

15. Vilniaus apygardos administracinis teismas 2017 m. birželio 1 d. sprendimu pareiškėjos R. S. skundą atmetė.

16. Teismas nurodė, kad byloje ginčas kilo dėl Potvarkio, kuriuo, be kita ko, buvo nuspręsta neskirti paramos pareiškėjai, teisėtumo ir pagrįstumo, taip pat, ar yra teisinis pagrindas įpareigoti Ministeriją tenkinti pareiškėjos Paraišką.

17. Teismas nustatė, kad pareiškėja 2015 m. birželio 19 d. Agentūrai pateikė Paraišką pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Kartu su Paraiška taip pat buvo pateiktas 2015 m. birželio 8 d. tipinis verslo planas. Agentūra 2015 m. rugsėjo 25 d. raštu Nr. KP-1505(10.6.1) (toliau – ir Paklausimas) nurodė pareiškėjai pateikti papildomus duomenis ir dokumentus, įrodančius technikos būtinumą projektui vykdyti. Pareiškėja 2015 m. spalio 10 d. raštu Agentūrai pateikė papildomą informaciją pagal Paklausime pateiktą įpareigojimą. Ministerija 2015 m. lapkričio 17 d. Projektų, finansuotinų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, I atrankos komiteto (toliau – ir Atrankos komitetas) posėdyje, pritarė Agentūros siūlymui neskirti pareiškėjai paramos, šis sprendimas dėl paramos neskyrimo pareiškėjos projektui buvo įformintas 2015 m. Potvarkyje. Vilniaus apygardos administracinis teismas 2016 m. spalio 10 d. sprendimu tenkino pareiškėjos skundą, panaikino 2015 m. Potvarkį ir įpareigojo Ministeriją Paraišką įvertinti iš naujo. Paraiška buvo pakartotinai svarstyta 2016 m. gruodžio 12 d. Atrankos komiteto posėdyje, kuriame buvo priimtas sprendimas pritarti Agentūros siūlymui neskirti pareiškėjai paramos. Galutinis sprendimas dėl paramos neskyrimo pareiškėjos projektui buvo įformintas Potvarkyje.

18. Teismas nurodė, kad paramos suteikimo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijos į žemės ūkio valdas“ tvarka reglamentuojama Administravimo taisyklėse ir Įgyvendinimo taisyklėse. Įvertinęs Administravimo taisyklių 62, 63, 72, 94–95 punktuose nustatytą teisinį reguliavimą, teismas darė išvadą, kad tinkamumo skirti paramą vertinimą atlieka Agentūra, todėl teismas neatsižvelgė į UAB „Verslo projektų centras“ atstovų paaiškinimus, kad pareiškėjos Paraiška ir verslo planas atitiko visus teisės aktų reikalavimus.

19. Teismas nurodė, kad vadovaujantis Administravimo taisyklių 5 ir 87 punktais, sprendimą dėl paramos skyrimo arba neskyrimo pagal Programos priemones, dėl kurių Ministerija sudaro projektų atrankos komitetus, priima Ministerija. Nagrinėjamu atveju Paraiška buvo vertinama Atrankos komiteto posėdyje, o Ministerija ginčijamu Potvarkiu atsisakė skirti paramą pagal Paramos paraišką. Atsakovas savo sprendimą motyvavo tuo, kad pareiškėjos projektas netinkamas gauti Europos Sąjungos paramą pagal Įgyvendinimo taisykles, nes neatitiko Įgyvendinimo taisyklių 27 punkte ir 16.1.2, 16.1.12 16.2.4, 29.1, 29.2 papunkčiuose nurodytų reikalavimų.

20. Dėl Paraiškos atitikimo Įgyvendinimo taisyklių 16.2.4 papunktyje nustatytam reikalavimui teismas nurodė, kad jame nustatyta pareiškėjo pareiga pateiktame verslo plane įrodyti, jog ūkio subjektas atitinka ekonominio gyvybingumo kriterijus, kaip nurodyta Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklėse. Kadangi pagal verslo planą esančių ekonominio gyvybingumo kriterijų neatitiktis gali lemti paramos negavimą, minėta Įgyvendinimo taisyklių nuostata yra privalomojo, bet ne rekomendacinio pobūdžio.

21. Teismas netenkino pareiškėjos atstovo teismo posėdyje išreikšto prašymo ištirti Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių teisėtumą, t. y. minėtų taisyklių atitiktį aukštesnės galios teisės aktams ir bendriesiems teisės principams, nes šis prašymas grindžiamas bendro pobūdžio teiginiais, o teismui nekilo abejonių dėl šių taisyklių atitikties aukštesnės teisinės galios teisės aktams.

22. Teismas nurodė, kad pagal Ekonominio gyvybingumo taisykles, veiklą vykdantys ūkio subjektai laikomi tinkamais finansinei paramai gauti, jeigu kiekvienais projekto įgyvendinimo metais paskolų padengimo rodiklis ir VGN atitinka III skyriuje nurodytą reikšmę. Šių taisyklių III

skyriuje reglamentuojama ekonominį gyvybingumą apibūdinančių rodiklių reikšmė ir ekonominio gyvybingumo nustatymo tvarka, numatanti, kad priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ vidinė grąžos norma turi būti ≥ 4,4 proc., o paskolų padengimo rodiklis – ≥ 1,25. Teismas pažymėjo, kad pareiškėja verslo plane nurodė, kad VGN yra 5,04 proc., tačiau Agentūrai perskaičiavus VGN pagal įmonės ataskaitinių metų ir prognozuojamų 7 metų duomenis, VGN yra 3,6 proc., o perskaičiavus paskolų padengimo rodiklius pagal taisyklėse nustatytą formulę nustatė, kad paskolos padengimo rodiklio reikšmė yra < 1,25.

23. Teismas, palyginęs Paraiškos ir pareiškėjos 2015 m. spalio 12 d. atsakyme į Paklausimą nurodytus duomenis, nurodė, kad gavusi Paklausimą, kuriame buvo reikalaujama pagrįsti technikos būtinumą projektui vykdyti, pareiškėja, be kita ko, pateikė patikslintas Paraiškos (3 priedas) ir tipinio verslo plano (4 priedas) lenteles, kuriose patikslino prognozuojamas ūkio skolas tiekėjams, gautus išankstinius apmokėjimus, miežių, kvietrugių bei rapsų supirkimo kainas ir paaiškino, kad 2016–2021 metų supirkimo kainos, lyginant su 2015 metais, yra koreguojamos tik infliacijos koeficientu, kuris neviršys 3 proc. Teismas vertino, kad pareiškėja pakeitė Paraiškos duomenis ir, atsižvelgdamas į Įgyvendinimo taisyklių 15 ir 16 punktuose nustatytus reikalavimus pareiškėjui atitikti paramos teikimo sąlygas paraiškos teikimo momentu, pažymėjo, kad Agentūra pagrįstai analizavo kviečių keturių savaičių vidutinę kainą prieš Paraiškos pateikimą, lyginant ją su pareiškėjos nurodyta kviečių kaina, kadangi gamtinės sąlygos atitinkamais laikotarpiais gali daryti įtaką pasėlio kainai, o apskaičiuojant keturių savaičių pasėlio vidutinę kainą yra tiksliausiai nustatoma pasėlio kaina. Teismas pažymėjo, kad pagal Administravimo taisyklių 59 punktą, Paraiškoje ir jos prieduose nurodyti duomenys be paklausimo po paramos paraiškos pateikimo Agentūrai dienos negali būti koreguojami ar tikslinami, išskyrus akivaizdžias klaidas, todėl Agentūra pagrįstai neatsižvelgė į pareiškėjos be paklausimo pateiktus duomenis ir atliko atitinkamus skaičiavimus pagal Paraišką ir verslo planą.

24. Teismas atmetė pareiškėjos argumentus dėl Agentūros darbuotojų atlikto netinkamo paraiškos ir verslo plano vertinimo (finansinių duomenų analizės), nes byloje esantys rašytiniai įrodymai patvirtino, kad Paraiška ir verslo planas buvo vertinami pagal Administravimo taisykles bei Įgyvendinimo taisykles, skaičiavimai atlikti pagal Ekonominio įgyvendinimo nustatymo taisyklėse pateiktas formules. Teismas pažymėjo, kad pareiškėja atsakyme į Paklausimą nurodė, jog kainos didinamos infliacijos koeficientu, o Agentūros atstovė teismo posėdyje patvirtino, kad Agentūra, vertindama paramos paraiškas, apskritai netaiko infliacijos koeficiento. Teismas sutiko Agentūros išvada, kad nėra jokio pagrindo didinti kainos infliacijos koeficientu, kadangi infliacija grūdų supirkimo kainų kitimui neturi įtakos.

25. Teismas atmetė pareiškėjos argumentus, kad skolų tiekėjams pagrįstumo ir nepagrįstumo kriterijai yra tik subjektyvi Ministerijos darbuotojų nuomonė, Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklėse nustatytas individualių teisių ir pareigų atsiradimas siejamas su teorinio pobūdžio sąlygų ir pagrindų buvimu, o ne su objektyviais duomenimis, pareiškėjos skaičiavimai negali būti vertinami kaip objektyvūs duomenys, kadangi negalima prognozuoti ekonominių rodiklių 7 metams į priekį, taip pat argumentus, kad jei Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklėse nurodyti rodikliai keliais procentiniais punktais skiriasi nuo Paraiškoje nurodytų, tai nereiškia, kad Paraiška yra netinkama paramai gauti. Teismas pabrėžė, kad Įgyvendinimo taisyklėse ir Ekonominio gyvybingumo taisyklėse yra nustatomi konkretūs reikalavimai ir sąlygos paramai gauti, o veiklą vykdantys ūkio subjektai laikomi tinkamais finansinei paramai gauti, jeigu ekonominio gyvybingumo rodikliai atitinka nustatytas reikšmes. Teismas, atsižvelgęs į visumą pareiškėjos teiktų duomenų ir dokumentų, į tai, kad pareiškėja Agentūrai nedetalizavo skolų tiekėjams reikšmės ir gautų išankstinių mokėjimų, taip pat į tai, kad Agentūra apskaičiavo ekonominio gyvybingumo rodiklius ir nustatė, jog VGN yra 3,6 proc., o paskolos rodiklio reikšmė yra < 1,25, darė išvadą, kad Ministerijos Potvarkiu patvirtintas pareiškėjos neatitikimas Įgyvendinimo taisyklių 16.2.4 p. konstatuotas pagrįstai.

26. Dėl Paraiškos atitikimo Įgyvendinimo taisyklių 27 punktui, kuriame nustatyta pareiga paraiškoje numatyti visas išlaidas, susijusias su projekto įgyvendinimu, taip pat nurodyti tinkamų finansuoti išlaidų pagrindimo kriterijai (turi būti pateikiami dėl ketinamos įsigyti lygiavertės

technikos trys komerciniai pasiūlymai), teismas nurodė, kad iš esmės nėra ginčo, jog pareiškėja nepateikė reikiamo skaičiaus komercinių pasiūlymų dėl vikšrinio traktoriaus įsigijimo, o jos pateiktuose dviejuose komerciniuose pasiūlymuose nurodoma nelygiavertė technika. Teismas sutiko su Agentūros argumentais, kad Įgyvendinimo taisyklių 27 punktas nenustato išimčių komerciniams pasiūlymams teikti, todėl Potvarkiu nustatytas Paraiškos neatitikimas minėtų taisyklių 27 punktui yra pagrįstas. Pareiškėjos argumentai, jog Paraiškos teikimo metu Lietuvoje nebuvo daugiau įmonių, siūlančių panašaus galingumo traktorių, o bylos nagrinėjimo metu viena iš žemės ūkio techniką parduodančių įmonių jau pradėjo siūlyti ir mažesnio galingumo vikšrinį traktorių, neturi teisinės reikšmės.

27. Dėl Paraiškos atitikimo Įgyvendinimo taisyklių 29.1 ir 29.2 punktams, kuriuose nustatyti tinkamų finansuoti projekto išlaidų kriterijai, teismas, atsižvelgdamas į Administravimo taisyklių 17 ir 124 punktuose įtvirtintą Agentūros kompetenciją, susijusią su tinkamų finansuoti išlaidų nustatymu, darė išvadą, kad Agentūra turi teisę prašyti paramos gavėjo patikslinti duomenis pagal paraišką, prašoma informacija turi būti esminė ir būtina, siekiant įvertinti paraiškos ir (arba) projekto tinkamumą bei nustatyti pareiškėjo įsipareigojimus paramos skyrimo atveju. Teismas atkreipė dėmesį, kad pareiškėja Paraiškoje nurodė turinti 200,53 ha žemės naudmenų ploto, o Agentūra Paklausime prašė pagrįsti numatytos įsigyti technikos būtinumą, pateikti technologinę ūkio darbų schemą, duomenis, kurie apimtų planuojamų darbų intensyvumą bei pagrįstų technines charakteristikas, taip pat nurodyti, kokiu būdu bus valdoma projekte numatyta įsigyti žemės ūkio technika, nes verslo plane nurodyta informacija apie tai, kad pareiškėjai ūkyje padeda sutuoktinis ir šeimos nariai, nebuvo detali. Teismo vertinimu, Agentūros prašoma pateikti informacija buvo esminė ir būtina Paraiškai įvertinti, pareiškėja Agentūros prašomų duomenų nepateikė, todėl teismas atmetė pareiškėjos argumentus, jog Agentūra teikė perteklinius reikalavimus. Teismas taip pat padarė išvadą, kad Agentūrai neturint galimybės nustatyti, ar investicijos bus panaudotos tinkamai, jog būtų pasiekti numatyti rodikliai, Potvarkyje pagrįstai nurodyta, kad traktoriaus, purkštuvo ir sėjamosios įsigijimo išlaidos pripažintos netinkamomis finansuoti paramos lėšomis.

28. Teismas nurodė, kad Agentūrai nustačius, jog pareiškėja neįrodė ūkio pajėgumo įvykdyti projektui finansuoti prisiimamus paskolos grąžinimo įsipareigojimus, investicijų atsipirkimo dėl projekto VGN, nėra užtikrinamas projekto įgyvendinimas ir savarankiškumas, buvo pagrįstai nustatyta, jog Paraiška neatitinka Įgyvendinimo taisyklių 16.1.2 ir 16.1.12 punktų reikalavimų – atitikti nustatytus prioritetus, tikslines sritis, prisideda prie kompleksinių tikslų įgyvendinimo, investicija pagerina bendrus žemės ūkio valdos veiklos rezultatus, didina žemės ūkio valdos konkurencingumą.

29. Teismas nesutiko su pareiškėjos argumentais dėl Potvarkio neatitikimo VAĮ reikalavimams ir Agentūros darbuotojų šališkumo. Teismas nurodė, kad iš prie ginčijamo Potvarkio pridėto sąrašo (projektai, kuriems neskirta parama) matyti, kad jis pagrįstas objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis, jame nurodyti pagrindiniai faktai bei teisinis jų pagrindas, taip pat nurodoma akto apskundimo tvarka. Šiame sąraše Ministerija pagrindė, dėl kokių priežasčių pareiškėjos projektas neatitiko Įgyvendinimo taisyklių. Teismas nenustatė pagrindo konstatuoti, kad skundžiamas administracinis aktas yra neargumentuotas.

30. Konstatavęs, kad Potvarkiu pagrįstai nuspręsta, jog pareiškėjos paraiška neatitiko Įgyvendinimo taisyklių 27 punkte ir 16.1.2, 16.1.12 16.2.4, 29.1, 29.2 papunkčiuose nurodytų reikalavimų, teismas netenkino išvestinio pareiškėjos reikalavimo įpareigoti Ministeriją tenkinti Paraišką.

III.

31. Pareiškėja R. S. apeliaciniame skunde prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. birželio 1 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – tenkinti skundą.

32. Pareiškėja teigia, kad teismas nepagrįstai netenkino pareiškėjos prašymo skirti ekspertizę, nes šiame ginče iškilo specialių žinių poreikis. Siekiant nustatyti, ar teisingai buvo

apskaičiuoti ekonominio gyvybingumo rodikliai, kurių neva neatitinka pareiškėjos Paraiška, apskaičiavimas reikalauja ne tik matematinių, bet ir ekonominių žinių, kadangi reikia atlikti ne tik matematinius skaičiavimus, bet ir parinkti skaičiavimų duomenis, kad jie atitiktų Ekonominio gyvybingumo taisyklių nustatytas duomenų parinkimo taisykles. Pareiškėja atkreipia dėmesį, kad Agentūros specialistų ir UAB „Verslo projektų centras“ darbuotojų, kurie ruošė pareiškėjai verslo projektą, atlikti skaičiavimai skiriasi, o rezultatų skirtumai akivaizdžiai susidarė ne tik dėl skirtingų skaičiavimui panaudotų duomenų gavimo šaltinių, bet ir skirtingos skaičiavimų metodikos, kurią taikė tretieji suinteresuoti asmenys. Esant dviem skirtingoms specialistų nuomonėms, teismas privalėjo šiuos prieštaravimus pašalinti, gaudamas eksperto išvadą dėl pareiškėjos ir atsakovo pateiktų ekonominio gyvybingumo rodiklių skaičiavimų teisingumo.

33. Pareiškėja nurodo, kad teismas akivaizdžiai šališkai įvertino ekonominio gyvybingumo rodiklių skaičiavimą ir be pagrindo nesirėmė UAB „Verslo projektų centro“ atstovės ir pareiškėjai verslo projektą rašiusio darbuotojo liudytojo M. V. parodymais vien todėl, kad Agentūra atlieka tinkamumo skirti paramą vertinimą. Paraiškos vertinimo pagrįstumą apibrėžia ne suteikta teisė apskritai vertinti paramos paraiškas, o kiti kriterijai – vertinimą atliekančių darbuotojų kompetencija ir patirtis. Pareiškėja akcentavo, kad šiuo atveju jos Paraišką vertino Agentūros Panevėžio skyriaus darbuotojai, kuriems tokio pobūdžio darbas vertinimo momentu buvo nauja darbo sritis, pareiškėja neturi informacijos apie Agentūros specialistų, vertinusių Paraišką, išsilavinimą, kompetenciją ir patirtį. Teismo motyvas, kad teisės aktais suteikta teisė Agentūrai vertinti paramos paraiškas, savaime reiškia paties vertinimo teisėtumo ir pagrįstumo prezumpciją, iš esmės yra ydingas, nes laikantis tokios teisinės logikos, viešojo administravimo subjekto sprendimas galėtų būti skundžiamas tik tuo atveju, jeigu tokio sprendimo priimti subjektas neturėtų teisės. UAB „Verslo projektų centras“ teisės aktų nustatyta tvarka yra suteikta teisė ruošti, be kita ko, verslo projektus paramai gaminant žemės ūkio produkciją gauti. Dėl šios priežasties manytina, kad Agentūros darbuotojų ir UAB „Verslo projektų centras“ išvados dėl ekonominio gyvybingumo rodiklių reikšmių skaičiavimo iš esmės turi vienodą teisinę reikšmę, o pranašumą vienai ar kitai išvadai gali suteikti tik jų turinys, t. y. skaičiavimų, kurias grindžiamos išvados, pagrįstumas ir teisingumas. Atmesdamas prašymą byloje skirti ekonominę ekspertizę, nors pagrindas ją paskirti neabejotinai buvo, teismas nepagrįstai atsisakė taikyti Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos (toliau – ir ABTĮ) 61 straipsnio 1 dalies teisės normą ir dėl to buvo neteisingai išnagrinėta byla, t. y. nepatikrintas esminis skundo argumentas – kad pareiškėjos verslo plane nurodyti prognoziniai skaičiavimai, priešingai atsakovo sprendimui, atitinka Ekonominio gyvybingumo rodiklius (ABTĮ 146 str. 1 d.).

34. Pareiškėja nesutinka su teismo išvada, kad 2015 m. spalio 12 d. atsakyme buvo koreguojami ir tikslinami Paraiškos duomenys, išskyrus akivaizdžias klaidas, kas yra neleistina. Teismas nepagrįstai nurodė, kad Agentūra pagrįstai neatsižvelgė į šiuos duomenis. Pareiškėjos teigimu, šiame atsakyme nėra koreguojami ar tikslinami Paraiškos duomenys, o tik teikiami papildomi paaiškinimai atsakant į Paklausimą. Net jeigu ir yra pateikiami kiti skaičiavimai, tai tik tuo tikslu, kad net pakoregavus išeitinius duomenis (patikslinus miežių, kvietrugių ir rapsų supirkimo kainas), tai neturi neigiamos įtakos projekto ekonominio gyvybingumo rodikliams. Pareiškėja, paneigdama Agentūros argumentą apie išankstinių mokėjimų įtaką ekonominio gyvybingumo rodiklių skaičiavimui, išankstinius mokėjimus panaikino, tačiau atlikti skaičiavimai patvirtino, kad tai įtakos rodikliams neturi. Teismo išvada, kad atsakymu į Paklausimą pareiškėja tikslino ir koregavo Paraiškos duomenis, neatitinka faktinių bylos aplinkybių, o naujais skaičiavimais pareiškėja siekė tik patvirtinti prieš tai atliktų skaičiavimų teisingumą.

35. Pareiškėjos teigimu, akivaizdžiai šališka teismo išvada, kad Agentūra pagrįstai apskaičiavo vidutinę kainą remdamasi keturių savaičių prieš Paraiškos pateikimą kviečių kaina, kuri nurodyta viešajame registre. Toks vidutinės kainos nustatymo metodas nepagrįstas jokiais norminiais aktais, todėl nėra aišku, kodėl remiamasi keturių savaičių laikotarpiu, o ne mažesniu ar didesniu, ir kodėl ne kito laikotarpio vidurkis, o teismo nustatytas keturių savaičių, yra tikslesnis. Teismo teiginys, kad keturių savaičių vidurkiu tiksliausiai nustatoma produkcijos kaina, yra deklaratyvus (be to, ši aplinkybė papildomai pagrindžia būtinybę skirti ekonominę ekspertizę).

Priešingai nei nurodyta teismo sprendime, ruošiant Paraišką buvo remtasi ŽŪIKVIC viešai teikiama statistine informacija apie žemės ūkio produkcijos realizavimo kainas 2015 metais. Šiai aplinkybei pagrįsti pareiškėja prie 2015 m. spalio 12 d. atsakymo pateikė pačią statistinę informaciją, tačiau atsakovas į tai neatsižvelgė. Palyginus Paraiškos duomenis su ŽŪIKVIC duomenimis, akivaizdu, kad Paraiškos duomenys ne tik kad neviršijo rinkoje buvusių vidutinių kainų, bet buvo skaičiuojamos mažesnės, nei esančios rinkoje. Tačiau teismas šių aplinkybių, patvirtinančių skundo argumentus dėl Potvarkio nepagrįstumo, neįvertino. Byloje kilo specialių žinių panaudojimo būtinybė sprendžiant, ar atliekant skaičiavimus reikalinga atsižvelgti į prognozuojamą infliacijos koeficientą, ar ne. Teismas, remdamasis išimtinai Agentūroje vyraujančia praktika, kad atliekant skaičiavimus, nėra taikomas infliacijos koeficientas, daro išvadą, jog nebuvo pagrindo didinti kainas infliacijos koeficientu. Pareiškėja su tokia išvada nesutinka, nes visi ekonominio gyvybingumo rodiklių skaičiavimai yra tikėtini, t. y. jie nėra ir negali būti tikslūs, nes skaičiuojami ganėtinai ilgam laikui į ateitį, galimiems skaičiavimams įtaką gali daryti nuo pareiškėjos nepriklausančios aplinkybės (stichinės nelaimės, gamtinės sąlygos). Atliekant skaičiavimus, būtina remtis bendromis ekonominėmis tendencijomis ir dėsningumais, iš kurių viena – infliacija. Šią ekonominę tendenciją, priešingai teismo išvadai, nulemia ne 2015 metais kainų sumažėjimas lyginant jas su 2014 metais, tačiau didesnis laikotarpis. Teismo išvadas, kad skaičiuojant nereikia taikyti infliacijos koeficiento, paneigia dabartiniai statistiniai duomenys, patvirtinantys, kad žemės ūkio produktų supirkimo kainos lyginant su 2016 metais padidėjo (žr. daugiau: http://www.delfi.lt/verslas/kaimas/per-metus-zemes-ukio-produktu-supirkimo-kainos-padidejo-15-8-proc.d? id=75028378). Šie duomenys taip pat patvirtina Paraiškoje nurodytą aplinkybę apie žemės ūkio produkcijos kainų padidėjimą pavasarį ir šio faktoriaus reikšmę skaičiuojant ekonominio gyvybingumo rodiklius. Galimo infliacijos koeficiento reikšmę, įtaką skaičiavimams bei tai, ar reikia jį taikyti ar ne, turėtų įvertinti specialistas. Tai – dar vienas argumentas, pagrindžiantis būtinybę skirti prašomą ekspertizę.

36. Pareiškėja nurodo, kad vykdydamas Vilniaus apygardos administracinis teismo 2016 m. spalio 10 d. sprendimą, kuriuo atsakovui buvo pavesta iš naujo įvertinti Paraišką, atsakovas iš esmės apsvarstė tik skundo argumentus, susijusius su ekonominio gyvybingumo rodiklių skaičiavimu ir visiškai nesvarstė kitų pareiškėjos ginčijamų paraiškos netenkinimo argumentų (Įgyvendinimo taisyklių 27, 29.1, 29.2 punktų, 16.1.1 ir 16.1.12 papunkčių reikalavimų), o tik perrašė tuos pačius argumentus, kurie buvo nurodyti teismo panaikintame potvarkyje.

37. Pareiškėja nurodo, kad teismas, pasisakydamas dėl paraiškos neatitikimo Įgyvendinimo taisyklėms, rėmėsi tik Ministerijos ir Agentūros nurodytais argumentais, tačiau iš esmės visiškai nepasisakė dėl pareiškėjos skunde nurodytų argumentų. Teismas nepagrįstai sprendė, kad pareiškėja neatitiko paramos teikimo sąlygų, nes pateikė tik du komercinius pasiūlymus vikšriniam traktoriui įsigyti vietoje reikalaujamų trijų bei tuo, jog pareiškėja neva nepagrindė norimos technikos įsigijimo tikslingumo. Pareiškėja akcentuoja, kad Paklausime Agentūra pareikalavo pagrįsti planuojamos įsigyti aukštų techninių charakteristikų technikos, tarp jų – ir vikšrinio traktoriaus – būtinumą. Tai reiškia, kad du komerciniai pasiūlymai traktorių įsigijimui nebuvo kliūtimi svarstyti paramos paraišką. Teismas neįvertino tos aplinkybės, kad Paraiškos teikimo metu Lietuvoje nebuvo daugiau prekybos įmonių, siūlančių panašaus galingumo vikšrinius traktorius, o lygiavertės technikos įsigijimas iš kitų šalių tiekėjų būtų rizikingas (pasunkėtų garantinio, pogarantinio aptarnavimo, atsarginių detalių tiekimo klausimų sprendimas). Teismas Įgyvendinimo taisyklių reikalavimą pateikti tris komercinius pasiūlymus vikšriniam traktoriui įsigyti įvertino formaliai, neatsižvelgdamas į realią situaciją žemės ūkio technikos pardavimo rinkoje.

38. Pareiškėjos teigimu, nei atsakovas, nei teismas nevertino pareiškėjos atsakyme į Agentūros paklausimą nurodytų aplinkybių, susijusių su norimos technikos įsigijimo tikslingumu (kalvotą reljefą, aplinkos tausojimą, pažangių technologijų skatinimą, ūkio plėtrą). Atsakovas deklaratyviai teigė, kad pareiškėjos ūkiui tokios technikos nereikia, o teismas su tuo sutiko, visiškai nevertindamas skunde nurodytų technikos įsigijimo argumentų. Ūkio savarankiškumo principui akivaizdžiai prieštarauja susidariusi situacija, kada apie technikos įgijimą sprendžia pašaliniai asmenys.

39. Teismas nepagrįstai sutiko su atsakovo argumentais, kad pareiškėja nepateikė technologinės ūkio darbų schemos, duomenų, pagrįstų skaičiavimais, kurie apimtų planuojamų darbų intensyvumą, kad būtų pagrįstas technikos būtinumas, ūkio darbų organizavimo schemos ir žmogiškųjų išteklių, būtinų technikai valdyti, šaltinio, technologinės ūkio darbų schemos, duomenų, pagrįstų skaičiavimais, kurie apimtų planuojamų darbų intensyvumą bei ūkio organizavimo schemos duomenų, kurie leistų nustatyti investicijų atitiktį Taisyklių reikalavimams. Pareiškėja akcentuoja, kad atsižvelgiant į Administravimo taisyklių 17 ir 18 punktus, reikalaujama pateikti informacija neesminė, nesuderinta su minėtų taisyklių nuostatomis, teisės aktais nėra nustatyta reikalaujamų pateikti dokumentų forma, todėl negali būti aiškūs jų vertinimo kriterijai. Nesant tokių duomenų pateikimo ir jų vertinimo teisinio reglamentavimo, pats šių duomenų pateikimas nėra teisiškai pagrįstas. Kita vertus, elementari logika leidžia daryti išvadą, kad neįmanoma 7 metams suplanuoti darbų žemės ūkyje, nes šiuos planus bet kuriuo metu gali pakeisti gamtinės sąlygos. Pareiškėjos ūkis nėra stambus, ji yra pradedanti ūkininkauti, todėl nurodytiems reikalavimams įvykdyti jai reikėtų papildomų lėšų, nes akivaizdu, kad reikalaujamiems duomenims pateikti yra reikalingos specialiosios žinios. Agentūros reikalavimai nurodyti žmogiškųjų išteklių rezervą vairuoti traktorių taip pat yra ne tik kad nelogiški, bet ir neįvykdomi, nes akivaizdu, kad vieną traktoriaus vairuotoją pareiškėja surastų ir duomenis pateiktų, tačiau teisės aktai nenumato galimybės sudaryti preliminariąją darbo sutartį. Be to, toks reikalavimas visiškai nesuprantamas, nes nėra nurodyta, kokiu būdu pareiškėja jį privalo įvykdyti. Pareiškėja išnagrinėtoje byloje yra pateikusi dokumentus, jog jos vyras turi teisę vairuoti traktorius. Šių aplinkybių ignoravimas tik patvirtina tai, kad vertinant Paraišką, atsakovo darbuotojams nebuvo svarbus nei Vilniaus apygardos administracinio teismo 2016 m. spalio 10 d. sprendimas, nei byloje nustatytos aplinkybės.

40. Pareiškėjos teigimu, akivaizdžiai prieštaringas atsakovo argumentas dėl žemės ūkio technikos neturėjimo. Vienu atveju teigiama, kad žemės ūkio technikos neturėjimas nuosavybės teise yra kliūtis gauti paramą, o iš kitos pusės – sudaromos kliūtys prašomai technikai įsigyti. Kartu su atsakymu į Paklausimą pareiškėja pateikė technikos, kuria naudojasi, kol įgyvendins investicinį projektą bei įsigis reikalingą įrangą ir techniką ir suplanavo reikalingiausias investicijas į tą techniką, kurią sunkiausia išsinuomoti reikiamu metu, panaudos sutartis. Planuojamų investicijų techninius parametrus ji rinkosi derindama su nuomojamos technikos ir padargų parametrais, atsižvelgdama į dirbamos žemės didinimo perspektyvas, žemės struktūrą (jos dirbamos žemės molingos ir drėgnos) bei dirbamų sklypų reljefą. Paraiškos vertintojai negali geriau už pareiškėją žinoti ir nuspręsti, kokios ir kokiais parametrais pasižyminčios technikos pareiškėjos ūkyje reikia. Planuojamos įsigyti žemės ūkio technikos (vikšrinio traktoriaus, sėjamosios ir purkštuvo) pasirinkimas buvo apgalvotas ir būtinas.

41. Pareiškėja teigia, kad teismas iš esmės nevertino pareiškėjos skundo motyvų, susijusių su šeimos narių galimybėmis padėti ūkyje. Potvarkyje nepagrįstai teigiama, kad pareiškėjos ūkyje talkinantys vyras ir uošvis įgyvendina savo Europos Sąjungos finansuojamus projektus, ir todėl jai, kaip šeimos narei, jie pagelbėti negalės, nes dėl to neužtikrinamas jos ūkio savarankiškumas bei projekto vykdymas ir savalaikis įgyvendinimas, ir dėl ko parama neskirtina. Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros politikos tikslai yra skatinti gamintojų grupių ir gamintojų organizacijų kūrimąsi ir jų veiklą. Pareiškėjos vyras ir uošvis sėkmingai įgyvendina paramos žemės ūkiui programas, kas tik patvirtina, kad jų teikiama parama – tik papildoma pareiškėjos ūkiui suteiktos paramos sąlygų įvykdymo garantija, o ne priešingai, neva neužtikrintų jos ūkio savarankiškumo bei projekto vykdymo ir savalaikio įgyvendinimo.

42. Atsakovas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija atsiliepime į apeliacinį skundą prašo jį atmesti, o Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. birželio 1 d. sprendimą palikti nepakeistą.

43. Atsakovas atsiliepimą į apeliacinį skundą grindžia iš esmės tais pačiais argumentais, kaip ir atsiliepimą į pareiškėjos skundą. Ministerija sutinka su teismo sprendimu neskirti ekspertizės, kadangi į bylą buvo pateikta visa reikalinga medžiaga skundui išnagrinėti. Agentūros darbuotojai, vertindami pateiktas paraiškas, skaičiavimus atlieka pagal Ekonominio gyvybingumo

nustatymo taisyklėse nustatytas formules, t. y. visi rodikliai visiems pareiškėjams yra skaičiuojami pagal tas pačias formules. Nagrinėjamu atveju nėra jokio būtinumo skirti ekspertizę, kadangi yra aišku, kokiomis formulėmis ir kokiais duomenimis Agentūra apskaičiavo ekonominio gyvybingumo rodiklius.

44. Trečiasis suinteresuotas asmuo Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos atsiliepime į apeliacinį skundą prašo jį atmesti ir Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. birželio 1 d. sprendimą palikti nepakeistą.

45. Agentūra atsiliepimą į apeliacinį skundą grindžia iš esmės tais pačiais argumentais, kaip ir atsiliepimą į pareiškėjos skundą.

46. Agentūra sutinka su teismo sprendimu neskirti ekspertizės, kadangi į bylą buvo pateikta visa reikalinga medžiaga skundui nagrinėti. Agentūros darbuotojai, vertindami pateiktas paraiškas, skaičiavimus atlieka pagal Įgyvendinimo ir Administravimo taisyklėse nustatytas formules, t. y. visi rodikliai visiems pareiškėjams yra skaičiuojami pagal tas pačias formules.

47. Agentūra nesutinka su pareiškėjos teiginiu, kad Paraišką rengusio UAB „Verslo projektų centras“ ir Agentūros apskaičiuotos ekonominio gyvybingumo rodiklių reikšmės turi vienodą teisinę reikšmę. UAB „Verslo projektų centras“, kaip juridinis asmuo turi teisę verstis atitinkamu verslu, tačiau tai niekaip negali būti prilyginta projektų vertinimui ir administravimui. Pareiškėjos teiginiai dėl Agentūros specialistų, vertinančių paraiškas, kompetencijos neturėjimo taip pat yra visiškai nepagrįsti.

48. Agentūros teigimu, pareiškėja klaidina teismą, teigdama, kad 2015 m. spalio 12 d. atsakyme į Paklausimą nekeitė Paraiškos duomenų, nes skunde ji apskritai neginčijo fakto, kad šiuos duomenis keitė. Agentūra pabrėžia, kad pagal Administravimo taisyklių 59 punktą, paraiškoje nurodyti duomenys be paklausimo po paramos paraiškos pateikimo Agentūrai dienos negali būti koreguojami ar tikslinami, išskyrus technines klaidas.

49. Agentūra atkreipia dėmesį, kad Pareiškėja apeliaciniame skunde nurodo, jog nustatydama grūdų kainą rėmėsi aktualia ŽŪIKVC informacija, tačiau nenurodo fakto, kad skaičiuodama už grūdus gaunamą pelną, derlingumą skaičiavo ne pagal ŽŪIKVC statistiką, o pagal kaimynų nuomones ir patirtis kuliant grūdus.

50. Agentūra nesutinka su pareiškėjos argumentais dėl infliacijos koeficiento taikymo, nes jie grindžiamas prielaidomis. Agentūra pabrėžia, kad grūdų kainas reguliuoja grūdų supirkimo kainos, todėl kainos nuolat nedidėja infliacijos koeficientu. Vertinant pateiktas paraiškas paramai gauti nėra taikomas koeficiento dydis, kadangi nėra galimybės taikyti atitinkamą infliacijos koeficientą, nes ypač grūdų supirkimo kainos, remiantis ankstesnių metų grūdinių kultūrų supirkimo kainomis, neauga, o priešingai – krenta.

51. Agentūra nesutinka su pareiškėjos argumentu, kad Atsakovas netinkamai vykdė Vilniaus apygardos administracinio teismo 2016 m. spalio 10 sprendimą, nes įpareigojimas iš naujo įvertinti Paraišką savaime nereiškė skirti pareiškėjos prašomą paramą.

52. Dėl pareiškėjos argumento, susijusio su komercinių pasiūlymų planuojamoms investicijoms pagrįsti kiekiu, Agentūra nurodė, kad neturi jokių duomenų apie tai, kad Lietuvos rinkoje iš tikrųjų nebuvo tokios pačios technikos, kuriai buvo prašoma pateikti tris komercinius pasiūlymus, o pareiškėja tokius savo teiginius grindžia tik savo pačios teiginiais. Pareiškėja turėjo pateikti tris komercinius pasiūlymus, t. y. pareiškėja turi pasirinkti tokią žemės ūkio techniką, kad jos kainai pagrįsti būtų pateikti trijų lygiaverčių parametrų komerciniai pasiūlymai. Priešingu atveju, Agentūra neturi galimybių nustatyti, kad investicija yra pagrįsta bei realios rinkos kainos.

53. Agentūra nesutinka su pareiškėjos teiginiais, kad ne jos, o kitų asmenų valia ji gali nuspręsti, kokią techniką įsigyti. Agentūra nurodė, kad tai subjektyvus situacijos vertinimas, nes Agentūros darbuotojai ne sprendė, kokios technikos pareiškėjai reikia, o pagrįstai klausė, kaip ji bus naudojama be pagrindinių padargų.

54. Agentūros veiksmai, t. y. prašymas pateikti technologinę darbų schemą, informacijos pateikimas apie samdomus darbuotojus, technikos valdymo pagrindimas, aktualiu metu naudotos technikos nurodymas buvo visiškai pagrįsti teisės aktų nuostatomis, todėl pareiškėjos teiginiai, kad Agentūra netinkamai įvertino paraišką bei reikalavo nepagrįstai daug informacijos, yra nepagrįsti.

Agentūra pažymi, kad pareiškėja yra atsakinga už išsamių ir teisingų duomenų pateikimą Agentūrai. Iš pateiktos Paraiškos ir nebuvo aišku, ar numatytos investicijos pasiteisins ir pasieks numatytus rezultatus, t. y. prašoma investicijų vikšriniam traktoriui, kombinuotai pneumatinei sėjamajai, savaeigiui purkštuvui, tačiau nėra nurodoma, kaip ši žemės ūkio technika bus naudojama ūkyje – Pareiškėja nurodo, kad papildomų darbuotojų samdyti nežada, tačiau tuo pačiu taip pat nepateikė ir duomenų, kas šią žemės ūkio techniką valdys (įdirbs žemės sklypus ūkyje). Agentūra akcentavo, kad parama skiriama tiems, kurie prognoziniuose metuose nurodo pasieksiantys atitinkamus rodiklius ir pagrindžiantys paramos reikalingumą.

55. Agentūra nesutinka su pareiškėjos teiginiu, jog techninės darbų schemos pateikimo prašymas buvo perteklinis, kadangi Agentūra privalo paraiškų vertinimo proceso metu įsitikinti pareiškėjų tinkamumu paramai gauti. Paraiškoje yra numatoma įsigyti aukštų technologinių savybių itin brangią žemės ūkio techniką, tačiau pareiškėja neturi net pačių paprasčiausių žemės ūkio technikos padargų – plūgo, kultivatoriaus, priekabos ir pan. Nors pareiškėja neatlygintinai naudojasi vyro ir uošvio žemės ūkio technika, tačiau tai neužtikrina projekto įgyvendinimo, kadangi pareiškėja nepateikė darbų organizavimo schemos, kur būtų galima matyti, kaip darbus paskirsto ūkyje faktiškai dirbantys asmenys. Agentūra jokiu būdu neišreiškė draudimo pasitelkti sutuoktinį bei uošvį laukų įdirbimo darbams, tačiau, atsižvelgdama į tai, kad pareiškėjos, kitų minimų asmenų dirbami plotai yra dideli, buvo vykdomi įsipareigojimai pagal kitus Europos Sąjungos finansuojamus projektus, nenumatoma samdyti pagalbinių darbininkų, Agentūra tikslingai prašė detalizuoti ne tik tarp šių asmenų paskirstomus darbus, bet ir darbų schemas.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

IV.

56. Bylos ginčo dalykas – atsakovo Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos kanclerio 2016 m. gruodžio 12 d. potvarkio Nr. 4D-213, kuriuo pareiškėjos R. S. pateiktas projektas pripažintas netinkamu gauti paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ Nr. (*duomenys neskelbtini*), pagrįstumas ir teisėtumas.

57. Byloje nustatyta, kad pareiškėja 2015 m. birželio 19 d. Agentūrai pateikė Paraišką pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, 2015 m. birželio 8 d. verslo planą. Agentūra 2015 m. rugsėjo 25 d. raštu Nr. KP-1505(10.6.1) įpareigojo pareiškėją pateikti papildomus duomenis ir dokumentus, įrodančius technikos būtinumą projektui vykdyti. Pareiškėja 2015 m. spalio 13 d. Agentūrai pateikė papildomą informaciją pagal Paklausime pateiktą įpareigojimą bei papildomai nurodė duomenis apie produkcijos realizavimo kainas 2015 metais, pateikė paraiškos bei verslo plano lenteles, patikslinusi miežių, kvietrugių bei rapsų supirkimo kainas, prognozuojamas ūkio skolas tiekėjams bei gautus išankstinius apmokėjimus. Pareiškėja papildomai nurodė, kad 2016–2021 metų laikotarpiu supirkimo kainos, lyginant su 2015 metais, yra koreguojamos tik infliacijos koeficientu, kuris prognozuojama neviršys 3 proc.; kad jos ūkio dirbami žemės plotai yra priskiriami prie mažo derlingumo žemių, tačiau teisingai parinkus sėklą, žemės dirbimo laiką, priežiūros technologijas, galima tikėtis nemažo žieminių kviečių derlingumo. Pareiškėja taip pat paaiškino, kad atsižvelgdama į ūkininkų, dirbančių su jos sklypu besiribojančius sklypus, gaunamą žieminių kviečių derlingumą, manė, kad jos skaičiuojamas 4,8 t/ha žieminių kviečių derlingumas yra pagrįstas ir realus, papildomai nurodė duomenis apie aukštą projekto kasmetinį pelningumą nulemiančias pagrindines priežastis.

58. Pareiškėjai atsisakyta skirti paramą pagal jos pateiktą Paraišką, nes buvo nustatyta, kad pateiktas projektas yra netinkamas gauti paramą pagal Priemonę, t. y. neatitinka Įgyvendinimo taisyklių 16.1.2, 16.2.4, 16.1.12, 27, 29.1 ir 29.2 punktuose nurodytų reikalavimų. Pirmosios

instancijos teismas, išnagrinėjęs pareiškėjos skunde nurodytas aplinkybes, dėl kurių buvo prašoma panaikinti Potvarkį, atsakovo argumentus, dėl kurių pareiškėjai neskirta parama, kitų byloje dalyvaujančių asmenų išsakytus argumentus, byloje surinktus įrodymus, Potvarkį pripažino pagristu ir teisėtu ir dėl to netenkino skundo. Pareiškėja apeliaciniame skunde laikosi pozicijos, kad jos skundas turėjo būti tenkintas, o atsakovas ir trečiasis suinteresuotas asmuo Agentūra atsiliepimuose į apeliacinį skundą nesutinka su tokia pareiškėjos pozicija ir prašo pirmosios instancijos teismo sprendimą palikti nepakeistą.

59. Pagal ABTĮ 140 straipsnio 1 dalį teismas, apeliacine tvarka nagrinėdamas bylą, patikrina pirmosios instancijos teismo sprendimo pagrįstumą ir teisėtumą, neperžengdamas apeliacinio skundo ribų. Pažymėtina, kad byloje nenustatytos aplinkybės, dėl kurių turėtų būti peržengtos pareiškėjos apeliacinio skundo ribos, bei nenustatyti sprendimo negaliojimo pagrindai, nurodyti ABTĮ 146 straipsnio 2 dalyje (ABTĮ 140 str. 2 d.), todėl apeliacinės instancijos teismas šią bylą apeliacine tvarka nagrinėja ir patikrina pirmosios instancijos teismo sprendimo pagrįstumą ir teisėtumą, neperžengdamas pareiškėjos apeliacinio skundo ribų (ABTĮ 140 str. 1 d.).

60. Teisėjų kolegija, nagrinėdama apeliacinio skundo argumentus, atsakovo ir trečiojo suinteresuoto asmens Agentūros atsikirtimus į apeliacinį skundą ir tikrindama pirmosios instancijos teismo sprendimo pagrįstumą ir teisėtumą, pirmiausia pažymi, kad paramos suteikimo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijos į žemės ūkio valdas“ tvarka reglamentuojama Administravimo taisyklėse ir Įgyvendinimo taisyklėse.

61. Administravimo taisyklių 15 punkte nurodyta, kad programos priemonių įgyvendinimo taisyklėse nustatoma: priemonės prioritetai tikslinės sritys ir kompleksiniai tikslai (1 p.); remiama (-os) veikla (-os) (2 p.); paramos dydis ir intensyvumas (kai taikoma) (3 p.); galimi pareiškėjai, netinkami pareiškėjai (4 p.); tinkamumo sąlygos ir reikalavimai paramai gauti (5 p.); tinkamos ir netinkamos finansuoti išlaidos (6 p.); atrankos kriterijai (7 p.); kt. Įgyvendinimo taisyklių 15 punkte imperatyviai nurodyta, kad paraiškos tinkamumas gauti paramą vertinamas pagal paramos paraiškos pateikimo dieną pareiškėjo pateiktus ir atitinkamais dokumentais pagrįstus duomenis, viešuosiuose registruose esančius duomenis, taip pat pagal dokumentus ir informaciją, gautą iš pareiškėjo po Agentūros paklausimo (-ų), o jei šie duomenys skiriasi vadovaujamasi registruose esančiais duomenimis. Pažymėtina, kad Administravimo taisyklių 45 punkte taip pat nurodyta, kad paraiškos tinkamumas gauti paramą vertinamas pagal paramos paraiškos pateikimo dieną pareiškėjo pateiktus ir atitinkamais dokumentais pagrįstus duomenis, viešuosiuose registruose esančius duomenis, taip pat pagal dokumentus ir informaciją, gautą iš pareiškėjo po Agentūros paklausimo (-ų). Jei šie duomenys skiriasi, vadovaujamasi registruose esančiais duomenimis.

62. Įgyvendinimo taisyklių 16 punkte įtvirtinti tinkamumo gauti paramą sąlygos ir reikalavimai bei nurodyta, kad pareiškėjas laikomas tinkamu gauti paramą, jei atitinka šiame taisyklių punkte išvardytas tinkamumo gauti paramą sąlygas ir reikalavimus.

63. Pagal Įgyvendinimo taisyklių 16.1.2 ir 16.1.12 punktus asmuo laikomas tinkamu gauti paramą, jei projektas atitinka šių taisyklių III skyriuje nurodytus prioritetus, tikslines sritis ir prisideda prie kompleksinių tikslų įgyvendinimo (16.1.2 p.); investicija pagerina bendrus žemės ūkio valdos veiklos rezultatus (pvz. įdiegiamos naujos gamybos technologijos, didinamas žemės ūkio augalų derlingumas, kuriami geresnės kokybės maisto produktai ir plečiamos pardavimo rinkos, mažinamas neigiamas poveikis aplinkai) ir padeda didinti žemės ūkio valdos konkurencingumą (16.1.12 p.).

64. Byloje nustatyta, kad atsižvelgiant į remiamą veiklą, pareiškėja, siekdama gauti paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą, privalėjo pateiktame verslo plane įrodyti, jog atitinka ekonominio gyvybingumo kriterijus, nustatytus Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklėse, kurios yra patvirtintos atsižvelgiant į Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos nuostatas, nes Įgyvendinimo taisyklių 16.2.4 punkte nurodyta, jog pareiškėjas laikomas tinkamu gauti paramą, jei pateiktame verslo plane įrodo, jog ūkio subjektas atitinka ekonominio gyvybingumo kriterijus, kaip nurodyta Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklėse.

65. Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių 6 punkte nurodyta, kad veiklą vykdantys ūkio subjektai laikomi tinkamais finansinei paramai gauti, jeigu ekonominio gyvybingumo rodikliai atitinka III skyriuje nurodytas reikšmes: ataskaitiniais arba praėjusiais ataskaitiniais metais: grynasis pelningumas ir skolos rodiklis (6.1 p.); kiekvienais projekto įgyvendinimo metais: paskolų padengimo rodiklis (6.2 p.); projekto įgyvendinimo metais skolos rodiklio reikšmė negali neatitikti nustatytos reikšmės dvejus metus iš eilės (6.3 p.); visais kitais planuojamojo laikotarpio metais po projekto įgyvendinimo pabaigos metų: grynasis pelningumas, skolos ir paskolų padengimo rodikliai (6.4 p.). Ūkio subjekto vidinė grąžos norma (VGN) turi atitikti III skyriuje nurodytą reikšmę (Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių 8 p.), o III skyriuje nustatyta, kad priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ vidinė grąžos norma turi būti > 4,4 proc., o paskolų padengimo rodiklis – > 1,25 proc. Primintina, kad vidinė grąžos norma – palūkanų norma, kuriai esant, investuoto kapitalo vertė lygi grynųjų pinigų srautų vertei per prognozuojamąjį laikotarpį (Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių 2.15 p.).

66. Taigi nagrinėjamu atveju pareiškėja privalėjo pateikti duomenis, kuriuos įvertinusi Agentūra, turėjo nustatyti, kad kiekvienais projekto įgyvendinimo metais paskolų padengimo rodiklis ir VGN atitinka III skyriuje nurodytą reikšmę (6.2 ir 8 p.).

67. Byloje nustatyta, kad verslo plane, pateiktame Agentūrai kartu su Paraiška, pareiškėja nurodė, jog VGN yra 5,04 proc. Agentūra, patikrinusi duomenis, nustatė, kad perskaičiavus VGN pagal įmonės ataskaitinių metų ir prognozuojamų 7 metų duomenis yra 3,6 proc., o perskaičiavus paskolų padengimo rodiklius pagal Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių 4.2 punkte nustatytą formulę – paskolos rodiklio reikšmė yra < 1,25.

68. Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių 13 punkte nurodyta, kad ūkio subjektai laikomi netinkamais finansinei paramai gauti, kaip neatitinkantys ekonominio gyvybingumo tinkamumo kriterijaus, jei: ataskaitiniais ir (arba) praėjusiais ataskaitiniais metais finansinės atskaitomybės ataskaitose pateikiama informacija tarpusavyje nesusieta (13.1 p.); planuojamojo laikotarpio metais finansinės atskaitomybės ataskaitose pateikiama informacija tarpusavyje nesusieta (13.2); ūkio subjekto verslo plane pateiktos finansinių prognozių sudarymo prielaidos planuojamuoju laikotarpiu žymiai skiriasi nuo Lietuvos statistinių ar Ūkių apskaitos duomenų tinklo duomenų, rinkoje esančios situacijos, arba praėjusio ir / ar ataskaitinio laikotarpio duomenų ir nepateikti jas pagrindžiantys dokumentai, paaiškinimai ar skaičiavimai (13.3 p.); nepagrįstas projekto finansavimas iki paramos gavimo (atsižvelgiant į taikomą paramos mokėjimo būdą) (13.4 p.); jeigu nepateikti duomenys, būtini ekonominio gyvybingumo rodikliams apskaičiuoti (13.5 p.). Atsakovas Potvarkį grindė Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių 13.2 ir 13.3 punktų nuostatomis. Pažymėtina, kad pagal Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių 14 punktą ūkio subjektams, kurie pripažinti neatitinkančiais ekonominio gyvybingumo tinkamumo kriterijaus dėl 13 punkte nurodytų priežasčių, ekonominį gyvybingumą apibūdinantys rodikliai neskaičiuojami.

69. Iš bylos medžiagos matyti, kad Agentūra, vadovaudamasi su Paraiška pateiktais finansiniais atskaitomybės dokumentais ir verslo plane pateiktais skaičiavimais, nustatė, kad prognoziniame 2015–2021 metų balanse pateiktų straipsnių reikšmės „Gauti išankstiniai apmokėjimai“ ir „Skolos tiekėjams“ yra nepagrįstos. Patikrinusi verslo plano VI skyriuje pateiktus duomenis (informacija apie ūkio subjekto veiklos sąnaudas), verslo plano VIII skyrių (informacija apie ilgalaikį turtą), prognozinius finansinės atskaitomybės dokumentus (pelno / nuostolių ataskaitą, balansą, pinigų srautų ataskaitą), Agentūra nustatė, kad šių ataskaitų duomenys tarpusavyje nesusieti. Taip pat buvo nustatyta, kad pagal verslo plane pateiktą informaciją skolos tiekėjams 1,6–2,8 kartus viršija numatytas kintamąsias sąnaudas projektui vykdyti, o gauti išankstiniai mokėjimai yra nepagrįsti jokiais duomenimis, kad prognozinėse balanso („Skolos tiekėjams“ ir „Gauti išankstiniai apmokėjimai“), pelno / nuostolių („Kintamosios sąnaudos“) ir pinigų srautų ataskaitose („Skolų tiekėjams ir gautų išankstinių apmokėjimų padidėjimas (+), sumažėjimas (-)“) duomenys tarpusavyje nesusieti. Agentūra taip pat atliko skaičiavimus, siekdama detaliau įvertinti, ar finansinių ataskaitų reikšmės („Skolos tiekėjams“ ir „Gauti išankstiniai apmokėjimai“) turi įtakos įgyvendinant verslo planą ir ekonominio gyvybingumo rodikliams. Paskolų padengimo rodiklis

buvo apskaičiuotas pagal Ekonominio gyvybingumo taisyklių 4.2 punkte nurodytą formulę, pagal kurią turėjo būti įvertinti šie duomenys: pagrindinės veiklos pinigų srautai per finansinius metus, įskaitant dotacijas, susijusias su pajamomis, eurais; per finansinius metus gautos dotacijos, susijusios su turtu, eurais; grąžintos paskolos kreditoriams, kitos finansinės skolos ir sumokėtos lizingo įmokos per finansinius metus eurais, perfinansuotos paskolos į grąžintų paskolų sumą neįskaičiuojamos, kredito linijos grąžinimo suma per metus skaičiuojama grynąja verte, t. y. skaičiuojamas skirtumas tarp kredito linijos likučio metų pradžioje ir likučio metų pabaigoje; sumokėtos palūkanos per ataskaitinius metus eurais.

70. Byloje nustatyta, kad atliekant pirmiau nurodytus skaičiavimus nebuvo remtasi pareiškėjos pateiktais naujais verslo plano skaičiavimais sudarant naujas finansinės atskaitomybės prognozes. Šiuo aspektu pažymėtina, kad pirmosios instancijos teismas, vertindamas Potvarkio pagrįstumo ir teisėtumo klausimą, pagrįstai nenustatė, jog atsakovas ir Agentūra privalėjo atsižvelgti ir vertinti pareiškėjos papildomai pateiktus savo iniciatyva naujus duomenis (skaičiavimus), nes pareiškėjai buvo suteikta galimybė detalizuoti duomenis, pateiktus su Paraiška. Administravimo taisyklių 59 punktas nustato, kad paraiškoje ir jos prieduose nurodyti duomenys be paklausimo po paramos paraiškos pateikimo Agentūrai dienos negali būti koreguojami ar tikslinami, išskyrus akivaizdžias klaidas. Jeigu paramos paraiškoje ir jos prieduose nėra konkrečiai ir aiškiai nurodytų duomenų, kuriais vadovaujantis būtų galima nustatyti pareiškėjo atitiktį atrankos kriterijui, laikoma, kad pareiškėjas jo neatitinka. Administravimo taisyklių 35 punkte taip pat nurodyta, kad užregistravus paramos paraišką Agentūroje, pareiškėjas negali teikti papildomos informacijos, jei jos nepareikalauja Agentūra (išskyrus informaciją apie pasikeitusius kontaktinius duomenis). Į papildomą informaciją, kurią pareiškėjas pateikia savo iniciatyva, paramos paraiškos vertinimo ir atrankos metu neatsižvelgiama. Nagrinėjamu atveju teikiant Paklausimą pareiškėjai nebuvo sudaryta galimybė pateikti skunde nurodytas patikslintas finansines prognozes.

71. Teisėjų kolegija, įvertinusi pareiškėjos pateiktus paaiškinimus Agentūrai dėl duomenų, kuriais remiantis buvo atlikti jos verslo plano skaičiavimai, Agentūros detaliai nurodytus atliktus perskaičiavimus pagal Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisykles ir vadovaujantis Įgyvendinimo taisyklių 15 punkto nuostatomis, neturi faktinio ir teisinio pagrindo konstatuoti, kad pirmosios instancijos teismo išvada, jog atsakovas pagrįstai ir teisėtai nustatė, kad pareiškėjos verslo planas neatitiko Įgyvendinimo taisyklių 16.2.4 punkte nurodyto tinkamumo gauti paramą kriterijaus, yra neteisinga.

72. Nagrinėjamu atveju Agentūra, atlikdama Paraiškos vertinimą, nepripažino pagrįstais pareiškėjos duomenų, kad ji (pareiškėja) pasieks 4,8 t/ha žieminių kviečių derlingumą, nes pareiškėja nepateikė įrodymų, patvirtinančių šią aplinkybę. Pažymėtina, kad pareiškėja byloje nenurodė teisiškai pagrįstų argumentų, dėl kurių Agentūra ir atsakovas neturėjo faktinio ir teisinio pagrindo vadovautis ŽŪIKC informacija, vertindami duomenis apie derlingumą.

73. Agentūra nustatė, kad verslo plane prognozuojama žieminių kviečių kaina yra nuo 180 iki 214,63 Eur už toną (ataskaitiniais metais pareiškėja kviečių neaugino), pareiškėja pateikė interneto svetainėje www.vic.lt skelbtą grūdų ir aliejinių augalų sėklų supirkimo kainų suvestinę ataskaitą. Agentūra, nagrinėdama pareiškėjos nurodytą kainos didėjimą bei tonos kainą, analizavo kviečių keturių savaičių vidutinę kainą prieš Paramos paraiškos pateikimą ir nustatė, kad kaina yra 182,18 Eur už 1 toną, o verslo plane nepagrįstai nurodytas kainos augimas daugiau kaip 19 proc. projekto kontrolės metu.

74. Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad Agentūra pagrįstai nustatė kviečių kainą, analizuodama kviečių keturių savaičių vidutinę kainą prieš Paramos paraiškos pateikimą, nes gamtinės sąlygos atitinkamais laikotarpiais gali daryti įtaką pasėlio kainai, o apskaičiuojant keturių savaičių pasėlio vidutinę kainą yra tiksliausiai nustatoma pasėlio kaina. Šiuo aspektu pažymėtina, kad tiek atsakovas, tiek trečiasis asmuo Agentūra nei procesiniuose dokumentuose, nei 2017 m. gegužės 29 d. teismo posėdyje pirmosios instancijos teisme, kai byla buvo nagrinėjama iš esmės, teisiškai nepagrindė tokios pozicijos. Tačiau tai nesudaro pagrindo pripažinti, kad Agentūra, atlikdama projekto vertinimą, neteisingai nustatė, jog pareiškėja neatitinka Įgyvendinimo taisyklių 16.2.4 punkte nustatyto tinkamumo gauti paramą kriterijaus vien dėl to, kad kviečių vidutinę kainą

skaičiavo minėtu būdu. Byloje nepaneigti Agentūros skaičiavimui naudoti duomenys apie žieminių kviečių derlingumą, taip pat pareiškėja nėra teisiškai pagrindusi savo argumentų dėl žieminių kviečių kainos didėjimo iki 214,93 Eur už toną bei būtinumo kainą didinti infliacijos koeficientu.

75. Kaip jau minėta, pareiškėja atsakyme į Paklausimą nurodė, jog kainos didinamos infliacijos koeficientu, tačiau Agentūra, vertindama Paraišką, netaikė pareiškėjos nurodyto infliacijos koeficiento. Pirmosios instancijos teismas sutiko su tokia Agentūros pozicija. Teisėjų kolegija, įvertinusi pareiškėjos apeliacinio skundo argumentus šiuo aspektu, neturi jokio faktinio ir teisinio pagrindo konstatuoti, kad vertinant Paraišką turėjo būti įvertintas pareiškėjos nurodytas infliacijos koeficientas, nes pareiškėja nepateikė jokių įrodymų, kad pagal 2015 metų duomenis, juos lyginant su 2014 metų duomenimis, kainos didėja tam tikru ar pareiškėjos nurodomu 3 proc. dydžio infliacijos koeficientu. Pareiškėja apeliaciniame skunde nurodo www.delfi.lt skelbtus duomenis apie žemės ūkio produktų supirkimo kainas, tačiau nenurodo teisės aktų, kurie nustatytų Agentūros ir atsakovo pareigą vertinant paraiškas remtis tokiais duomenimis.

76. Be to, Agentūra, tikrindama, ar projektas atitinka Įgyvendinimo taisyklių 16.2.4 punkte nurodytą tinkamumo gauti paramą kriterijų, taip pat atliko skaičiavimus, atsižvelgdama į kviečių kainą pagal pareiškėjos nurodytus duomenis, t. y. 182,18 Eur už toną, ir į pareiškėjos nurodytą kviečių derlingumą – 4,8 t/ha (Rokiškio r.), ir nustatė, kad sumažėja pardavimo pajamos ir grynasis pelnas, bei nurodė konkrečias sumas.

77. Teisėjų kolegija, įvertinusi UAB „Verslo projektų centras“ atstovės paaiškinimus, liudytojo M. V. parodymus, duotus pirmosios instancijos teismui, nesutinka su apeliacinio skundo argumentais, kad pirmosios instancijos teismas šališkai įvertino Ekonominio gyvybingumo rodiklių skaičiavimą. Liudytojas M. V., rengęs pareiškėjai verslo planą, nurodė, kad verslo planas ir Paraiška atitinka teisės aktų reikalavimus, kad jų pateikti duomenys yra pagrįsti, tačiau nenurodė jokių konkrečių duomenų, kurie paneigtų Agentūros atliktus skaičiavimus, vertinimą, ar Paraiška atitinka Įgyvendinimo taisyklių ir Ekonominio gyvybingumo taisyklių nuostatas.

78. Tai, kad pareiškėjai verslo planą rengė kvalifikuotas asmuo, nereiškia, kad Agentūra neprivalo atlikti patikrinimo ir vertinimo, atlikti perskaičiavimų tam, kad būtų nustatyta, ar verslo planas atitinka Įgyvendinimo taisyklių 16.2.4 punkto ir kitų punktų reikalavimus. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad pagal Administravimo taisyklių 62 punktą, tinkamumo skirti paramą vertinimą atlieka Agentūra, kuri ir yra atsakinga už tinkamą valstybės ir Europos Sąjungos paramos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai lėšų administravimą bei jų panaudojimo kontrolę (Administravimo taisyklių 9 p.). Tinkamumo skirti paramą vertinimo metu yra nustatoma, ar paraiška yra tinkama finansuoti pagal atitinkamą programos priemonę, atsižvelgiant į bendrąsias programos ir programos priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytas tinkamumo sąlygas ir reikalavimus (Administravimo taisyklių 63 p.). Ministerija yra vadovaujančioji organizacija, kuri atsako už efektyvų, veiksmingą ir tinkamą vadovavimą programai ir jos įgyvendinimui (Administravimo taisyklių 5 p.).

79. Pagal ABTĮ 61 straipsnio 1 dalį, jeigu administracinėje byloje kyla klausimų, reikalaujančių specialiųjų mokslo, meno, technikos ar amato srities žinių, teismas ar teisėjas skiria ekspertą arba paveda ekspertizės įstaigai atlikti ekspertizę. Pažymėtina, kad ekspertizės skyrimas turi būti pagrįstas ne spėjimu, bet teismo įsitikinimu, kad ekspertizės atlikimas yra tikslingas. Ekspertizės skyrimas, nepagrindus tikėtinumo jos metu nustatyti byloje reikšmingus duomenis, prieštarauja proceso operatyvumo ir ekonomiškumo principams (ABTĮ 11 str.). Be to, eksperto išvada teismui neprivaloma ir turi būti įvertinta pagal teismo vidinį įsitikinimą, pagrįstą visapusišku, išsamiu ir objektyviu byloje esančių įrodymų ištyrimu, t. y. ekspertizės išvada vertinama pagal tokias pačias taisykles kaip ir kitos įrodinėjimo priemonės (ABTĮ 56 str. 6 d., 61 str. 4 d.).

80. Taigi nagrinėjamu atveju turėjo būti suabejota tam tikrų faktų buvimu ir nustatyta, kad šiems faktams nustatyti reikalingos specialiosios žinios, tikslinga skirti ekspertizę. Kaip jau minėta, pareiškėja nurodė, kad turi būti skirta ekonominė ekspertizė, o apeliaciniame skunde nurodoma, kad ekspertizė turėjo būti skirta tam, jog būtų nustatytas pareiškėjos ir atsakovo pateiktų ekonominio gyvybingumo rodiklių skaičiavimų teisingumas, nustatyta, jog vertinant keturių savaičių laikotarpį

prieš Paraiškos pateikimą yra tiksliau nustatoma kviečių kaina, išsiaiškinta dėl infliacijos koeficiento taikymo.

81. Šios pareiškėjos nurodytos aplinkybės nesuponuoja išvados, kad nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismas turėjo skirti ekonominę ekspertizę dėl to, jog byloje iškilo klausimai, reikalaujantys specialiųjų ekonomikos žinių, kad bylos nebuvo galima išnagrinėti vadovaujantis byloje dalyvaujančių asmenų pateiktais įrodymais, nustatant aplinkybes, ar Agentūra tinkamai taikė Įgyvendinimo taisyklių ir Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių nuostatas, atlikdama pareiškėjos Paraiškos ir kartu su ja pateiktų dokumentų ir duomenų vertinimą. Byloje esminis ginčas buvo kilęs dėl pareiškėjos išsakytų argumentų, susijusių su jos nurodytų duomenų gavimo šaltiniais, dėl to, ar pareiškėja tinkamai pagrindė verslo plane nurodytus prognozuojamus duomenis, ir dėl duomenų vertinimo. Byloje buvo sprendžiamas klausimas, kokiais duomenimis turi būti remiamasi, ar Agentūra teisingai taikė pirmiau aptartas Įgyvendinimo taisyklių ir Ekonominio gyvybingumo taisyklių nuostatas. Liudytojas M. V., komentuodamas Agentūros atliktą vertinimą, nurodė, kad skirtumas yra atsiradęs dėl duomenų, kuriais buvo remiamasi, duomenys suprantami skirtingai.

82. Atkreiptinas dėmesys, kad prašyme skirti ekspertizę taip pat nebuvo suformuluoti jokie specialiųjų žinių ekonomikos srityje reikalaujantys klausimai. Prašyme buvo suformuluotas klausimas, ar Paraiška atitinka Įgyvendinimo taisyklių 16.1.2, 16.1.12, 16.2.4, 29.1 ir 29.2 punktuose nurodytus reikalavimus, t. y. iš esmės teisinio pobūdžio klausimas, į kurį turėjo būti atsakyta išnagrinėjus verslo planą, Paraišką, pareiškėjos papildomai pateiktus paaiškinimus Agentūrai, Agentūros atliktus skaičiavimus, procesų šalių nurodytus duomenis, pagal kuriuos atliekamas verslo projekto ir Paraiškos vertinimas.

83. Apibendrinant konstatuotina, kad pirmosios instancijos teismas, nustatęs, jog pareiškėja nedetalizavo skolų tiekėjams reikšmės ir gautų išankstinių mokėjimų, kad Agentūra apskaičiavo ekonominio gyvybingumo rodiklius ir nustatė, jog VGN yra 3,6 proc., o paskolos rodiklio reikšmė yra < 1,25, pagrįstai padarė išvadą, kad verslo planas neatitiko Įgyvendinimo taisyklių 16.2.4 punkto reikalavimų, todėl Potvarkis šiuo aspektu yra pagrįstas ir teisėtas.

84. Įgyvendinimo taisyklių 27 punkte nustatyta, kad projekte turi būti numatytos visos išlaidos, kurios yra susijusios su projekto įgyvendinimu ir numatyta vykdyti veikla. Perkamos prekės turi būti naujos, nenaudotos, atitinkančios Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos aktų nustatytus reikalavimus. Paramos lėšomis finansuojamos tik tinkamos finansuoti ir projektui įgyvendinti būtinos išlaidos, ir ne daugiau nei numatytas paramos dydis ir intensyvumas. Tinkamos finansuoti išlaidos turi būti išvardytos pagal išlaidų kategorijas. Jei iki paramos paraiškos pateikimo prekių, paslaugų ir (arba) darbų pirkimai neatlikti, tinkamų finansuoti išlaidų sumai pagrįsti turi būti pateikiami trys komerciniai pasiūlymai (su lygiaverčiais išlaidų pagrindines technines savybes apibūdinančiais techniniais parametrais), kuriais pagrindžiama visa prašoma paramos suma, o tinkama finansuoti išlaidų suma nustatoma pagal mažiausią pasiūlytą kainą. Tuo atveju, kai pareiškėjo pateiktuose komerciniuose pasiūlymuose nurodyta prekės (paslaugos) darbų kaina yra 10 proc. didesnė, nei analogiškos rinkoje egzistuojančios prekės (paslaugos) ar darbų kainos, atliekami Administravimo taisyklių 69 punkte nurodyti veiksmai.

85. Byloje nustatyta, kad pareiškėja nepateikė trijų komercinių pasiūlymų dėl vikšrinio traktoriaus įsigijimo. Pažymėtina, kad Agentūra vertino pareiškėjos atsakymą į Paklausimą ir nurodė, jog pagal pareiškėjos pateiktus duomenis nenustatyta, ar pateiktas mažiausios kainos traktoriaus komercinis pasiūlymas pagrindžia prašomą paramos sumą. Pareiškėjos teigimu, Lietuvoje nebuvo daugiau įmonių, siūlančių panašaus galingumo traktorių. Pareiškėja apeliaciniame skunde nurodo, kad pirmosios instancijos teismas reikalavimą pateikti tris komercinius pasiūlymus vikšriniam traktoriui įsigyti įvertino formaliai, neatsižvelgdamas į realią situaciją žemės ūkio technikos pardavimo rinkoje. Su tokia argumentacija nesutiktina, nes pareiškėja Agentūrai nebuvo pateikusi jokių objektyvių įrodymų apie realią situaciją žemės ūkio technikos pardavimo rinkoje, t. y. kad Paraiškos pateikimo metu Lietuvoje nebuvo daugiau prekybos įmonių, siūlančių panašaus galingumo vikšrinių traktorių, be to, pareiškėja nėra pateikusi jokių įrodymų, patvirtinančių jos nurodomus argumentus, dėl kurių ji nesiėmė priemonių išsiaiškinti galimybės įsigyti tokį traktorių

ne Lietuvoje (pareiškėja nurodo, kad to nedarė dėl apsunkinto garantinio ir pogarantinio techninio aptarnavimo, atsarginių dalių tiekimo, jų įsigijimas būtų rizikingas).

86. Potvarkis taip pat grindžiamas tuo, kad pareiškėjos pateikta Paraiška neatitinka Įgyvendinimo taisyklių 29.1 ir 29.2 punktų reikalavimų, pagal kuriuos tinkamomis finansuoti pripažįstamos šios išlaidos: būtinos projektui vykdyti ir numatytos paramos paraiškoje; realiai suplanuotos, pagrįstos ir neviršijančios vidutinių rinkos kainų.

87. Pagal bylos duomenis Agentūra, įvertinusi Paraišką, pareiškėjos paaiškinimą į Paklausimą, tai, kad pareiškėja nepateikė technologinės ūkio darbų schemos, duomenų, pagrįstų skaičiavimais, kurie apimtų planuojamų darbų intensyvumą, ūkio darbų organizavimo schemos duomenų ar duomenų, kurie apimtų planuojamų darbų intensyvumą, ūkio darbų organizavimo schemos duomenų, kurie leistų nustatyti investicijų atitikti Įgyvendinimo taisyklių reikalavimams, nenustatė, kad planuojama įsigyti aukštų techninių charakteristikų technika (vikšrinis traktorius, pneumatinė sėjamoji, savaeigis purkštukas) yra būtina, realiai suplanuota ir pagrįsta. Agentūra taip pat įvertino, kad pareiškėja neturi nuosavos technikos projekto veiklai vykdyti, prognozėse dėl didelių sąnaudų nenumatyta samdyti darbuotojų, nepateikti dokumentai dėl teisės vairuoti įsigytą žemės ūkio techniką, technika nuomojama, o tai neužtikrina pareiškėjos ūkio savarankiškumo ir projekto vykdymo bei projekto įgyvendinimo laiku.

88. Nagrinėjamu atveju yra aktualus Administravimo taisyklių 42 punktas, kuriame nurodyta, kad iškilus klausimams, susijusiems su paramos paraiškos vertinimu ir (arba) projekto vykdymu ar pareiškėjo veikla, pareiškėjo gali būti paprašyta pateikti papildomų dokumentų.

89. Įvertinus šioje byloje nustatytus duomenis, susijusius su pareiškėjos pageidaujama įsigyti žemės ūkio technika, tai, kad pareiškėja tik 2015 metais pradėjo auginti grūdines kultūras, pareiškėja nurodė, jog turi virš 200 ha žemės ūkio naudmenų plotų, o Paraiškos grafoje „Informacija apie ūkio subjekto organizacinę valdymo struktūrą ir darbuotojus“ nurodė tik tai, kad ūkyje nenumatoma priimti papildomų darbuotojų, pareiškėja spėja nudirbti visus ūkio darbus, o esant poreikiui, darbuose talkina sutuoktinis bei šeimos nariai, kad pareiškėja paaiškinimuose į Paklausimą nurodė, kad jai talkina vyras ir uošvis, o Agentūra yra nustačiusi, kad pareiškėjos sutuoktinis ir uošvis Paraiškos pateikimo metu taip pat ūkininkavo, darytina išvada, jog Agentūra pagrįstai pateikė pareiškėjai Paklausimą, prašydama pagrįsti numatytos įsigyti technikos būtinumą, pateikti technologinę ūkio darbų schemą, duomenis, kurie apimtų planuojamų darbų intensyvumą bei pagrįstų technines charakteristikas, taip pat nurodyti, kokiu būdu bus valdoma projekte numatyta įsigyti žemės ūkio technika, informaciją, kaip bus užtikrinamas projekto vykdymas, pateikiant ūkio darbų organizavimo schemą ir numatytus žmogiškuosius išteklius projekto vykdymui, kt.

90. Nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismas pagrįstai nenustatė, kad iš pareiškėjos buvo prašoma pateikti perteklinę ir nereikšmingą informaciją. Pažymėtina, kad liudytojas M. V. nurodė, jog Agentūra galėjo prašyti pateikti darbų schemą.

91. Teisėjų kolegija, apibendrindama nustatytas bylos faktines ir teisines aplinkybes, konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismo išvada, jog Agentūra pagrįstai nustatė, kad pareiškėja neatitinka Įgyvendinimo taisyklių 16.1.2 ir 16.1.12 punktų reikalavimų, o Potvarkis yra pagrįstas ir teisėtas, yra padaryta, tinkamai įvertinus byloje surinktus įrodymus bei nustačius teisiškai reikšmingas aplinkybes bylai išspręsti, teisingai pritaikius ginčo teisinius santykius reglamentuojančias materialiosios teisės normas.

92. Pareiškėjos apeliacinio skundo argumentai nepaneigia pirmosios instancijos teismo išvadų dėl Agentūros atlikto Paraiškos vertinimo ir Potvarkio pagrįstumo ir teisėtumo, todėl pirmosios instancijos teismo sprendimas paliekamas nepakeistas, o apeliacinis skundas atmetamas.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos 144 straipsnio 1 dalies 1 punktu, teisėjų kolegija

n u t a r i a:

Pareiškėjos R. S. apeliacinį skundą atmesti.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. birželio 1 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjai Laimutis Alechnavičius

Artūras Drigotas

Dalia Višinskienė